

Bijlage: Aandachtspunten op leraar- team- en schoolniveau voor wie werkt met leerlingen met een jonge ontwikkelingsleeftijd¹

1.1 Voor de leraar/klasteam

- Stem af op het ontwikkelingsniveau, de interesses en de communicatiemogelijkheden van de leerling.
- Erken en benut alle communicatievormen als betekenisvolle uitingen van communicatie.
- Observeer, herken en bevestig kleine communicatieve signalen van leerlingen.
- Geef betekenis aan communicatieve intenties en reageer hier consequent op.
- Bied rijke maar begrijpelijke taal aan die aansluit bij de leefwereld van de leerling.
- Koppel woorden, gebaren, symbolen en begrippen aan concrete ervaringen en handelingen.
- Gebruik dagelijkse routines en terugkerende activiteiten als kansen voor woordenschatontwikkeling.
- Geef leerlingen voldoende tijd om waar te nemen, te verwerken en te reageren.
- Moedig initiatief, keuzes en actieve deelname aan interacties aan.
- Herhaal woorden en begrippen in verschillende contexten om betekenisopbouw en veralgemening te bevorderen.
- Stimuleer leerlingen om geleidelijk meer invloed uit te oefenen op hun omgeving via communicatie.

1.2 Voor de school

Betekenisverlening en woordenschatontwikkeling bij leerlingen met een jonge ontwikkelingsleeftijd vragen een schoolbrede aanpak waarbij alle teamleden verantwoordelijkheid dragen en er een gedragen en duidelijke visie is van waaruit schoolafspraken worden gemaakt.

Aandachtspunten voor schoolteams

1.2.1 Zorg voor een gedeelde visie op betekenisverlening in taal en woordenschatontwikkeling

- Vertrek vanuit een gezamenlijke visie dat woordenschatontwikkeling ontstaat vanuit betekenisvolle ervaringen, interacties en communicatie.
- Beschouw woordenschat als een verantwoordelijkheid van het hele schoolteam en niet enkel van de klasleraar of logopedist.
- Stem verwachtingen af op de ontwikkelingsleeftijd en communicatiemogelijkheden van de leerlingen. Geef leerlingen tijd om te reageren.
- Maak de sensitief-responsieve houding van elke leraar en de verschillende rollen in het stimuleren van taal en betekenis onderdeel van het coachings- en evaluatieproces van de teamleden.

¹ Leerlingen met een jonge ontwikkelingsleeftijd, zijn leerlingen met een discrepantie tussen hun kalenderleeftijd en hun communicatieve, cognitieve, emotionele, sociale en/of motorische leeftijd. Hun specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften situeren zich voor 1 of meerdere domeinen in de leeftijdsfase 0-2,5. (p_routedoelen)

1.2.2 Bouw een verticale leerlijn uit

- Maak afspraken over welke basiswoordenschat en themawoordenschat doorheen de school systematisch aan bod komen.
- Zorg voor een geleidelijke opbouw van communicatieve en talige doelen over de verschillende leeftijds- en ontwikkelingsfasen heen.
- Gebruik observatiegegevens om de overgang tussen klassen en leraren te ondersteunen.

1.2.3 Zorg voor horizontale herhaling en transfer

- Bied belangrijke woorden, begrippen en communicatieve functies aan in verschillende activiteiten, vakken en contexten.
- Maak afspraken zodat leerlingen dezelfde basiswoorden en ondersteunende communicatievormen tegenkomen bij verschillende teamleden.
- Stimuleer transfer tussen klas, therapie, vrije tijd, verzorgingsmomenten en buitenschools netwerk.

1.2.4 Stem multimodale communicatie af

- Maak gezamenlijke keuzes over het gebruik van gesproken taal, gebaren, foto's, pictogrammen, voorwerpen, tactiele symbolen en andere ondersteunende communicatiemiddelen.
- Zorg voor een consistente inzet van communicatievormen binnen de hele school.
- Bewaak dat ondersteunende communicatie niet beperkt blijft tot individuele sessies maar geïntegreerd wordt in het dagelijkse schoolleven.

1.2.5 Werk doelgericht met observatie en evaluatie

- Observeer systematisch hoe leerlingen betekenis opbouwen, communiceren en nieuwe woorden begrijpen en gebruiken.
- Focus niet alleen op wat leerlingen kunnen benoemen, maar ook op wat ze begrijpen, herkennen, tonen en toepassen.
- Gebruik observaties om onderwijsaanbod en ondersteuning bij te sturen.

1.2.6 Creëer een rijke communicatieomgeving

- Zorg voor een omgeving waarin communicatie voortdurend wordt uitgelokt en ondersteund.
- Voorzie visuele en andere ondersteuning die aansluiten bij de noden van de leerlingen.
- Geef leerlingen voldoende kansen om initiatief te nemen, keuzes te maken en invloed uit te oefenen op hun omgeving.

1.2.7 Werk interdisciplinair samen

- Stem klaspraktijk, therapieën, ondersteuning en thuiscontext zoveel mogelijk op elkaar af.
- Deel observaties en succesvolle strategieën binnen het team.
- Gebruik een gemeenschappelijke taal en aanpak rond communicatie en woordenschatontwikkeling.